

Postanowienie z dnia 9 grudnia 2005 r.

III SO 18/05

Postanowienie odrzucające zażalenie na postanowienie oddalające skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki nie jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie w rozumieniu art. 394¹ § 2 k.p.c., a więc nie przysługuje od niego zażalenie do Sądu Najwyższego.

Przewodniczący SSN Kazimierz Jaśkowski, Sędziowie SN: Jerzy Kwaśniewski, Andrzej Wróbel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 9 grudnia 2005 r. sprawy ze skargi Jolanty Z. na przewlekłość postępowania Sądu Okręgowego w Warszawie [...], na skutek zażalenia skarżącej na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 sierpnia 2005 r. [...]

o d r z u c i ł zażalenie.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 20 maja 2005 r. [...] w pkt. 1 wyłączył do odrębnego rozpoznania skargę w części dotyczącej przewlekłości postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie i przekazał ją Sądowi Najwyższemu (w pkt 2) w pozostałej części oddalił skargę.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożyła Jolanta Z., domagając się jego uchylecia w całości „i zasądzenia jak w skardze z dnia 18 marca 2005 r.”. W zażaleniu skarżąca podniosła, że przedmiotowe postanowienie zostało jej doręczone bez pouczenia o przysługującym środku zaskarżenia, a następnie wskutek złożenia wniosku o pouczenie, skarżącej doręczono błędne pouczenie o niedopuszczalności zaskarżenia postanowienia z dnia 20 maja 2005 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 10 sierpnia 2005 r. [...] odrzucił powyższe zażalenie, jako wniesione po upływie przepisane go terminu.

Na powyższe postanowienie Jolanta Z. wniosła zażalenie do Sądu Najwyższego, w którym domagała się uchylenia zaskarżonego postanowienia w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. Nr 179, poz. 1843) nie zawiera przepisu regulującego kwestię zaskarżalności postanowienia w przedmiocie skargi na przewlekłość w postępowania. Mimo zawartej w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. deklaracji, że ustawa „reguluje zasady i tryb wnoszenia oraz rozpoznawania skargi” - co mogłoby wskazywać, że jest to uregulowanie całościowe, uwzględniające specyficzny charakter skargi jako środka prawnego niemieszczącego się w klasycznym podziale środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym - to jednak art. 8 ust. 2 ustawy stanowi, że w sprawach nieuregulowanych w ustawie do postępowania toczącego się na skutek skargi sąd stosuje odpowiednio przepisy o postępowaniu zażaleniowym obowiązujące w postępowaniu, którego skarga dotyczy. Oznacza to nie tylko możliwość stosowania obowiązujących w procedurach cywilnej, karnej oraz administracyjnej przepisów dotyczących zażalenia, ale przede wszystkim wskazuje, że skarga jest quasi - zażaleniem, a sąd okręgowy lub apelacyjny, który ją rozpoznaje orzeka jako sąd drugiej instancji. Niezbędne jest zatem sięgnięcie w tym zakresie do przepisów o postępowaniu zażaleniowym w sprawach cywilnych.

Stosownie do art. 394¹ § 1 k.p.c. zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Ponadto w sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna, zażalenie przysługuje także na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień, o których mowa w art. 398¹ k.p.c., a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji. Oznacza to, że zażalenia do Sądu Najwyższego na postanowienia innego rodzaju i wydane przez sąd inny, niż sąd drugiej instancji, stronie nie przysługują.

Celem postępowania wywołanego skargą na przewlekłość postępowania jest wywołanie szybkiej reakcji sądu właściwego do jej rozpoznania na zawarty w skardze zarzut, że postępowanie w sprawie jest przewlekłe. Formą tej reakcji jest wydanie w

krótkim terminie postanowienia, w którym kwestia przewlekłości postępowania zostaje prawomocnie rozstrzygnięta. Rzeczą sądu pozostającego pod zarzutem przewlekłego prowadzenia sprawy jest „niezwłoczne” przedstawienie skargi sądowi właściwemu do jej rozpoznania (art. 7 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania)

Postępowanie wywołane skargą ma zatem charakter incydentalny (wpadkowy) i prowadzone jest w ramach postępowania co do istoty sprawy, a rozpoznanie skargi odbywa się w ramach postępowania odwoławczego przy odpowiednim zastosowaniu przepisów o postępowaniu zażaleniowym. Nie można więc twierdzić, że skargą wszczęta zostaje nowa (odrębna) sprawa. Należy przy tym mieć na uwadze, iż instancyjność postępowania skargowego tamowałaby w istocie rozpoznanie sprawy, w której skarga na przewlekłość została wniesiona, a tym samym byłaby niezgodna z celem ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r., którym jest przyspieszenie toczącego się postępowania, a w konsekwencji rozpoznania sprawy. Z tego też względu ustawodawca przewidział w art. 14 ustawy możliwość ponownego wystąpienia przez skarżącego z nową skargą w tej samej sprawie dopiero po upływie 12 miesięcy od daty merytorycznego rozpoznania przez sąd poprzedniej skargi.

Wyjaśnienia wymaga również druga kwestia, istotna z punktu widzenia skarżalności orzeczeń skargą na przewlekłość postępowania, polegająca na zdefiniowaniu pojęcia „postanowienie kończące postępowanie w sprawie”. W judykaturze i doktrynie pojęcie to jest definiowane rozbieżnie i przy zastosowaniu różnych kryteriów. Można spotkać wypowiedzi, według których postanowieniami kończącymi postępowanie w sprawie są: takie, które zamykają drogę do wydania wyroku; w wyniku których wykluczona zostaje możliwość przedsięwzięcia w danej sprawie dalszych czynności; które kończą całość postępowania, a nie tylko jego fragment; które dotyczą całości sprawy, będąc ostatnim orzeczeniem wydanym w postępowaniu. Przyjmuje się, że w sformułowaniu „postanowienie kończące postępowanie w sprawie” słowo „sprawa” występuje w znaczeniu materialnoprawnym. W tym ujęciu „sprawę” należy rozumieć jako całość sporu (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 24 listopada 1998 r., III CZP 44/98, OSNC 1999 nr 5, poz. 87, uchwałę składu siedmiu sędziów z dnia 31 maja 2000 r., III ZP 1/00, OSNC 2001 nr 1, poz. 1, uchwałę składu siedmiu sędziów z dnia 6 października 2000 r., III CZP 31/00, OSNC 2001 nr 2, poz. 22). Należy więc przyjąć, że kończącymi postępowanie w sprawie są te postanowienia, których uprawomocnienie się trwale zamyka drogę do rozstrzygnięcia sprawy co do istoty przez sąd danej instancji.

Przeciwieństwem tych postanowień są postanowienia niekończące postępowania w sprawie, lecz kończące w postępowaniu sądowym jedynie zagadnienia incydentalne, uboczne. Postępowanie wywołane wniesieniem skargi na przewlekłość postępowania jest - jak wykazano - postępowaniem incydentalnym, w taki też sposób zostało określone w uzasadnieniu rządowego projektu ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. Postanowienie rozstrzygające skargę na przewlekłość postępowania nie zamyka drogi do rozstrzygnięcia sprawy co do istoty.

W świetle przedstawionego wyводу postanowienie odrzucające zażalenie wniesione na postanowienie oddalające skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki nie jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie w rozumieniu art. 394¹ § 2 k.p.c. i nie podlega zaskarżeniu do Sądu Najwyższego.

Biorąc powyższe pod rozwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====